

YHTEISKUNTAOPIN TAITAJA

– uusi sarja yläkoulun yhteiskuntaoppiin!

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet

	Yhteiskuntaopin taitaja
Merkitys, arvot ja asenteet	
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	Yhteiskuntaopin oppiaineen perustehtävän mukaisesti Yhteiskuntaopin taitaja tukee oppilaiden kasvua aktiiviseksi, vastuuntuntoiseksi ja yritteliäiseksi kansalaisiksi. Oppimateriaalin sisältöjen valinnassa on huomioitu nuorten näkökulma ja merkityksellisyys oppilaalle. Oppimateriaali tarjoaa runsaasti toiminnallisia mahdollisuuksia harjoitella yhteiskunnallisen tiedon hankkimista ja sen arviointia useista, myös eettisistä, näkökulmista. Tällaisia ovat esimerkiksi lähes joka luvussa olevat Ota kantaa -tehtävät. Jokaisen jakson lopussa on Taidot haltuun -aukeama, jolla harjoitellaan aktiivisen kansalaisen taitoja kuten eettistä arviointia, näkemysten perustelua, dialogia ja käytännönläheisiä taitoja kuten budjetin laatimista ja avustustyötä. Taidot haltuun -aukeamien teemoja voi käsitellä myös muiden oppiaineiden kanssa (MOK). Oppimateriaalin elementeillä on selkeä tehtävänjako. Ytimenä on selkeä leipäteksti, jossa esitetyt yksityiskohdat on harkittu huolellisesti. Oppimateriaali on laaja kokonaisuus, jonka muut elementit on suunniteltu tukemaan oppimista ja taitojen kehittymistä. Yhteiskuntaopin taitaja tukee oppilaan identiteetin kehittymistä, omien oikeuksien hahmottamista ja vaikuttamismahdollisuuksien oppimista niin oman lähiyhteisön jäsenenä kuin maailmankansalaisenakin.

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys	
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietoaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	Oppimateriaalin lähtökohtana on käsitys demokraattisten arvojen ja ihmisoikeuksien mukaan toimivasta moniarvoisesta yhteiskunnasta. Oppimateriaalissa on monia elementtejä, jotka harjoittavat oppilasta tiedon etsimiseen, käsittelemiseen ja tulkintaan. Historian taitaja -materiaalista tutut Ota selvää -tehtävät ovat tiedonhankintatehtäviä, joissa tiedon lähteet täytyy löytää itse oppimateriaalin ulkopuolelta. Oppimateriaalin kuvat ja vuorovaikutteiset kuvatekstit avaavat mahdollisuuksia oppimiskeskusteluihin, joissa voidaan harjoitella muun muassa eettistä arviointia. Virikkeelliset kuvat, kaaviot ja aktivoivat kuvatekstit ohjaavat myös vuoropuheluun oppilaan ja oppimateriaalin välillä. Media on mukana oppimateriaalissa alusta loppuun sidottuna kaikkiin opiskeltaviin aihealueisiin. Useisiin lukuihin sisältyy Media-tehtävä, joka ohjaa tarkastelemaan tiedonvälitystä ja sen merkitystä opiskeltavassa asiassa.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	Vastuullinen taloudellinen toiminta on oppimateriaalin peruslähtökohta. Yhteiskuntaopin taitaja ohjaa oppilasta rohkeuteen, aktiivisuuteen ja yritteliäisyyteen antamalla perustiedot talouden toiminnasta, oman talouden hoitamisesta ja yritysten toiminnasta. Talousasioiden käsittelyyn liittyy runsaasti toiminnallista taitojen harjoittelua.
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.	Yhteiskuntaopin taitajassa käsitellään laajasti suomalaisen yhteiskuntaan kuuluvia yhteisöjä ja vähemmistöjä. Yhteisöllisen toiminnan ja vaikuttamisen näkökulma on mukana kaikissa opiskeltavissa asiakokonaisuuksissa.

	Lähtökohtana on perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen demokraattisessa moniarvioisessa yhteiskunnassa. Tehtävämateriaali ohjaa näkemään yhteiskunnan ilmiöitä erilaisista, muun muassa vähemmistöryhmien, näkökulmista.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänsä kansalaisena T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	Yhteiskuntaopin taitaja auttaa oppilasta ymmärtämään päätöksenteon periaatteita ja menettelytapoja selittämällä selkeästi, mihin demokraattinen vallankäyttö perustuu. Oppilas pääsee arvioimaan ajankohtaisia kysymyksiä ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun muun muassa jaksojen avausaukeamien kautta. Media on nivottu mukaan avausaukeamien tehtäviin, jotka kannustavat ottamaan kantaa esitettyihin kysymyksiin. Materiaali toimii vuorovaikutteisesti niin, että se kysyy oppilaalta ja ohjaa oppilasta etsimään tietoa, vastaamaan kysymyksiin ja ottamaan kantaa väitteisiin.

Yhteiskuntaopin keskeiset sisältöalueet

	Yhteiskuntaopin taitaja
S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta - Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. - Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. - Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.	1 Lapsi liittyy yhteiskunnan jäseneksi 2 Suomessa on erilaisia perheitä 3 Vanha ihminen tarvitsee tukea 4 Perusoikeudet tuovat turvaa 6 Hyvinvointivaltio huolehtii kansalaisista 7 Valtio tarjoaa turvaa vastoinikäymisten varalle 8 Turvallisessakin ympäristössä on uhkia 11 Rikoksesta seuraa rangaistus 12 Maanpuolustus kuuluu kaikille 15 Kodin voi omistaa tai vuokrata 16 Kuluttaja päättää rahankäytöstään 17 Työmarkkinat muuttuvat 18 Työttömyys on ongelma 30 Kunnissa päätetään arjen hyvinvoinnista 36 Tulevaisuus tuo uhkia ja mahdollisuuksia Taidot haltuun: Talouden hallinta Taidot haltuun: Kuluttajatutkimus
S2 Demokraattinen yhteiskunta - Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. - Perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. - Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. - Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti	Johdanto: Yhteiskuntaoppi opettaa taitavaksi yhteiskunnan jäseneksi 5 Suomen väestö muuttuu ja monipuolistuu 6 Hyvinvointivaltio huolehtii kansalaisista 7 Valtio tarjoaa turvaa vastoinikäymisten varalle 8 Turvallisessakin ympäristössä on uhkia 9 Viranomaisen auttaa ongelmatilanteissa 10 Poliisi ja tuomioistuimet toimivat oikeusvaltiossa 11 Rikoksesta seuraa rangaistus 12 Maanpuolustus kuuluu kaikille 23 Julkinen talous on yhteistä taloutta 24 Globaali talous on vuorovaikutusta 25 Euroopan unioni vähentää kaupan rajoituksia 26 Demokratia on puutteineenkin paras hallintomuoto 27 Vaikuttaminen perustuu sananvapauteen 28 Kansalaisilla on monia keinoja vaikuttaa 29 Poliittiset puolueet edustavat erilaisia arvoja 30 Kunnissa päätetään arjen hyvinvoinnista 31 Eduskunta tekee tärkeät päätökset Suomessa 32 Pääministeri johtaa hallitusta 33 Presidentti on arvojohtaja 34 Euroopan unioni toimii kansalaisten parhaaksi 35 Maailmanlaajuiset päätökset vaikuttavat kaikkialla 36 Tulevaisuus tuo uhkia ja mahdollisuuksia

	Taidot haltuun: Esityksen valmistaminen Taidot haltuun: Eettinen pohdinta
S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen - Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. - Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja. - Luodaan aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.	Aktiivisen kansalaisen taitoja harjoitellaan kaikkien opiskeltavien asiakokonaisuuksien yhteydessä. Sisältöalue 3:n teemat korostuvat erityisesti alla mainituissa luvuissa. 13 Tulojen ja menojen on oltava tasapainossa 16 Kuluttaja päättää rahankäytöstään 19 Yrittäjällä on vapautta ja vastuuta 20 Yrityksen toiminta kannattaa suunnitella huolella 26 Demokratia on puutteineenkin paras hallintomuoto 27 Vaikuttaminen perustuu sananvapauteen 28 Kansalaisilla on monia keinoja vaikuttaa Taidot haltuun -aukeamat: - Esityksen valmistaminen - Eettinen pohdinta - Talouden hallinta - Yrittäjyys - Kansalaistoiminta - Kuluttajatutkimus
S4 Taloudellinen toiminta - Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävä kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. - Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. - Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.	13 Tulojen ja menojen on oltava tasapainossa 14 Pankit ovat raha-asioista huolehtivia yrityksiä 16 Kuluttaja päättää rahankäytöstään 17 Työmarkkinat muuttuvat 18 Työttömyys on ongelma 19 Yrittäjällä on vapautta ja vastuuta 20 Yrityksen toiminta kannattaa suunnitella huolella 21 Raha ja hyödykkeet liikkuvat kansantaloudessa 22 Hyvät ja huonot ajat vaihtelevat taloudessa 23 Julkinen talous on yhteistä taloutta 24 Globaali talous on vuorovaikutusta 25 Euroopan unioni vähentää kaupan rajoituksia 36 Tulevaisuus tuo uhkia ja mahdollisuuksia Taidot haltuun: Yrittäjyys Taidot haltuun: Kansalaistoiminta